

KOKOUSHUISTIO

Kalajoen vesienhoitoryhmään kutsutut edustajat
Tiedoksi varajäsenille

KALAJOEN VESIENHOITORYHMÄN KOKOUS

Paikka: Reisjärven kunnantalo, valtuustosali
Aika: Keskiviikko 22.3.2017 klo 13.00 – 15.32
Läsnä: Kimmo Aronsuu (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus), Pekka Sorola (Kiljanjärven kyläyhdistys ry), Irmeli Ruokanen (Suomen metsäkeskus), Risto Bergbacka (Vesikolmio Oy), Katja Polojärvi (Ylivieskan kaupunki), Reijo Peltokorpi (Sievin kunta/Nivalan kaupunki), Aino Alatalo (Kalajoen kaupunki), Sauli Halmetoja (Kanteleen voima Oy), Eero Hakala (ProAgria Keski-Pohjanmaa ry:n kalatalouskeskus) Kyösti Niinikoski (Haapajärven osakaskunta), Martti Soranta (Haapajärven osakaskunta), Risto Jokela (ProAgria Oulu), Sami Puputti (Reisjärven kunta), Tapio Koistinaho (Ylivieskan kaupunki, pj), Laura Liuska (Ylivieskan kaupunki, siht.)

1. Sami Puputti toivotti avauspuheenvuorossaan kokousväen tervetulleeksi Reisjärvelle ja kertoi kunnan ajankohtaisista hankkeista. Tulvaongelmista kärsinyt Kotijoki raivataan kunnan hankkeena veden johtokyvyn parantamiseksi ja toisaalta pyritään ehkäisemään uoman eroosiota. Vuotojärven umpeenkasvaneen Vattulahden ruoppaus sekä uimarannan ja venevalkaman rakentaminen on suunnitteilla. Tämän hankkeen kustannusarvio on vajaa miljoona euroa, rahoituksesta keskustellaan lähiaikoina. Ruoppaukselle viime vuonna saatu lupa on voimassa neljä vuotta. Töiden toteuttamiseksi odotetaan kunnan talvea.
2. Irmeli Ruokanen Suomen metsäkeskuksesta kertoi metsätalouden vesiensuojeluhankkeista, joita toteutetaan nykyisin pääasiassa KEMERA-tuella (liite 1). Maanomistajan aloite ja halukkuus ovat KEMERA-tuen luonnonhoitohankkeissa ensisijaisia. Tuki on suosittu, sillä se kattaa sekä suunnittelun että toteutuksen. Ehtona kosteikkokohteille on, että yli 50 % vesistä tulee metsätaloukselta. Kosteikot voivat olla monitavoitteisia, mutta vesiensuojelun tulee korostua. KEMERA-lain mahdollistamista kohteista yleisin ja käytännössä ainoa Pohjois-Pohjanmaalla on kohta 2 eli metsäojituksista aiheutuneiden vesistöhaittojen estäminen ja korjaaminen, mikä tarkoittaa esimerkiksi kosteikkojen rakentamista.

Lisäksi Irmeli esitteli luonnonhoitohankkeiden hakumenettelyn. Rahoitettavat hanketyypit priorisoidaan alueellisessa toteutusohjelmassa (löytyy myös Metsäkeskuksen nettisivuilta). Siinä todetaan Kalajoen vesistöalueen vesien olevan tyydyttävässä tai välttävissä ekologisessa tilassa, joten toimenpiteitä koko alueella tarvitaan. Lisäksi on nimetty maakunnalliset vesienhoidon painopistealueet, joihin esimerkiksi Reisjärvi kuuluu osittain. Painopistealueiksi on nimetty myös järvet, joissa on todettu metsätalouden painetta, ja Reisjärveltä löytyy näitäkin.

Reisjärveltä on hankehakumenettelyssä ollut viime haussa Kiljanjärven vaiheen 1 luonnonhoitohanke, jossa rakennetaan kosteikko. Uudessa huhtikuussa avautuvassa haussa ei tule olemaan Kiljanjärveltä kohteita, mutta lokakuun kilpailutukseen niitä taas saataisiin. Pekka Sorola huomautti, että sopivia kohteita kootaan paikallisesti ja niistä ilmoitetaan Metsäkeskukselle. Vaikeutena on ollut se, että esiselvityshankkeiden jälkeen Kiljanjärven valuma-alueen useille kohteille ei ole löytynyt varsinaista

”kokoonjuoksijaa”. Tämän todettiin olevan EU-hankkeille tyypillinen ongelma, mutta Reisjärvellä on kuitenkin päästy eteenpäin ja kohteita hankehakuun on jonossa. Huhtikuussa hakumenettelyyn ja kesällä toteutukseen on tulossa Haapajärven ja Reisjärven rajalta Mustanojaa ja Nuottiojaa koskeva hanke.

Irmeli esitteli vielä luonnonhoitohankkeisiin käytettävissä olevan tuen määriä METSO-kaudella, ja totesi, että tänä vuonna Pohjois-Pohjanmaalla on käytettävissä 400 000 euroa. Soveltuvia kohteita voi esittää Metsäkeskukseen Irmelille tai Ari Karjalaiselle (palaa töihin 11.9.). Kysyttäessä kuka vastaa luonnonhoitohankkeena toteutetun kosteikon hoidosta Irmeli vastasi, että esimerkiksi laajempaa lietealtaiden tyhjennystä varten on haettava uutta hanketta. Metsänomistajalla on periaatteessa 10 vuoden hoitovelvollisuus mailleen rakennettavasta kosteikosta. Keskustelussa todettiin, että maanomistajalle on syytä selvittää etukäteen hyvin, mitä velvoitteita hankkeisiin liittyy, mutta saavutettavia hyötyjä kannattaa kuitenkin korostaa. Lisäksi todettiin, että Metsäkeskukselle tulevan aloitteen jälkeen hankkeen suunnittelu lähtee liikkeelle kyseisen alueen ongelmien selvittämisestä. Valuma-aluekartoitus on usein hyvä lähtökohta. Metsäkeskus ei voi luvata, että jokin tietty kohde lähtee heti seuraavassa hankemenettelyssä eteenpäin, vaan hieman aikaa on annettava.

3. Kimmo Aronsuu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksesta kertoi valtion roolista säännöstelyluvan haltijana vesienhoitosuunnitelmien (vhs) tavoitteiden edistämässä (liite 2). Valtiolla on paljon lupavelvoitteita ja rakenteita (myös penkereitä) Kalajoen vesistöalueella, ja se pyrkii olemaan esimerkillinen luvanhaltija huomioimalla vhs-tavoitteet toiminnassaan.

Säännöstellyissä järvissä suurin ongelma vesienhoidon kannalta on rantojen muuttuminen, matalissa järvissä (esim. Iso-Juurikka, Korpinen) ilmenee vedenlaatuongelmia. Tulvan salliminen on tärkeä hoitokeino, sillä se siivooa vesikasvijätettä kauemmas rannalle ja ehkäisee rehevöitymistä ja umpeenkasvua. Joissa tärkeää olisi veden virtauksen säilyminen, mutta virtausolosuhteet vaihtelevat ja pienissä joissa vesi saattaa loppua aika ajoin kokonaan. Padot puolestaan muuttavat virtavesiä osin järvimäiseen suuntaan. Vesienhoidollisten tilatavoitteiden saavuttamiseksi vedenlaadun parantaminen ei riitä, vaan tarvitaan säännöstelyn kehittämistä ja vesirakentamisen haittojen hoitamista. Vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty aikataulu toimenpiteiden toteuttamiseksi. Esimerkiksi Hautaperän säännöstelyn kehittämishanke menee lupavirastoon tänä vuonna. Kaikkia aikataulussa esitettyjä kohteita kehitetään ilmastonmuutoksen tuomat muutokset huomioiden ja määrärahojen puitteissa.

Kimmo esitteli esimerkikohteena Kuonanjoen vähävetisen uoman ympäristövirtaaman kasvattamiseen tähtäävän hankkeen. Tavoitteena on ympärivuotisen virtaaman turvaaminen, nykyisin uoma on kuiva 9 kk vuodesta. Lähtökohdaksi otettiin joen ekologia vielä voimakkaammin kuin vastaavassa aikaisemmassa hankkeessa Kalajanjoella. Kuonanjoessa kehittämiskohteena on vähävetinen uoman osuus alajuoksulla kanavapadon alapuolella. Paikallisista tahoista mukana hankkeessa on ollut toistaiseksi Haapajärven kaupunki, mutta myös yleisötalaisuus on suunnitteilla. Ympäristövirtaaman toteutuminen on vhs-tavoitteiden saavuttamisen edellytys Kuonanjoella. Lisäksi uoman varrella on myös asutusta, eli erilaisia hyötyjä voidaan saavuttaa.

Kuonanjoen alaosalta sopivaa vesimäärää on testattu kokeellisesti. Mittaustuloksia on hyödynnetty mallinuksissa, joissa on ollut apuna Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijoita. Saatuja tuloksia hyödynnetään vastaisuudessa sopivan virtaaman saavuttamiseksi. Vettä ei tule juoksentaa liikaa, jotta

yläpuolisen Kuonanjärven tila ei puolestaan heikkene. Vesivoimayhtiölle on korvattava sellaiset menetykset, jotka eivät ole vähäisiä. Vattenfall Oy:n kanssa on ollut toimivaa yhteistyötä, mikä onkin aina edellytys tällaisissa hankkeissa, sillä luvanhaltija ei voi olla yksin toimijana. Selvityksen perusteella on tehty juoksutusesitykset kesälle/syksylle sekä talvelle/keväälle. Tulva on tärkeä myös joelle. Riittävät vesimäärät halutaan "ostaa" voimayhtiöltä, jotta ehkäistään esimerkiksi umpeenkasvu ja kutualueiden liettyminen.

Keskustelussa todettiin, että Kuonanjoessa on hyvin kalaa, harjustakin isoja tiheyksiä. Kimmolle esitettiin Haapajärven osakaskunnan taholta kiitokset siitä, että Kuonanjoen asia on hyvässä mallissa.

4. Laura Liuska esitteli maaliskuussa päättyvän Vielä virtaa II -hankkeen tuloksia (liite 3). Hankkeessa mukana olleiden kohteiden toteuttamisen rahoitusmahdollisuuksista keskusteltiin. Lisäksi Laura esitteli juuri alkaneen TULVATIETO-hankkeen, joka tiedottaa tulvariskien hallinnasta ja tulvasuojelusta Pohjois-Pohjanmaalla. Lopuksi käytiin läpi ja päivitettiin hankelista (liite 4).
5. Laura kävi vielä läpi vesienhoitoryhmän yhteistyösopimusluonnoksen, joka on Vielä virtaa II -hankkeen aikana ollut kierroksella alueen kunnissa. Kunnat ovat käsitelleet sopimusta hieman eri tavoin, mutta kaikissa on suhtauduttu lähtökohtaisesti myönteisesti. Osasta kunnista odotetaan vielä lautakunnan päätöstä, jonka jälkeen sopimus voidaan kuntien osalta allekirjoittaa. Myös ELY-keskukselta on saatu tukea sopimukselle.

Lisäksi käytiin läpi ja päivitettiin toimintasuunnitelma vuodelle 2017. Uusina asioina toimintasuunnitelmaan lisättiin virke yhteistyösopimuksen hyväksymisestä ja allekirjoittamisesta kunnissa sekä vesienhoitoryhmän sihteerin nimeämisestä. Lisäksi vuonna 2017 käynnistyy uuden yhteistarkkailuohjelman suunnittelu, ja tässä työssä voitaisiin hyödyntää erityisesti vesienhoitoryhmän työryhmää. Työryhmän kokoonpano päivitettiin. Yhteistarkkailuohjelman päivittämisen osalta työryhmään kutsutaan myös Kimmo Aronsuu valtion velvoitteiden puolesta.

6. Muina asioina Pekka Sorola toi esiin Ahdin valtakunta -nimisen dokumenttisarjan, johon hän on esittänyt kuvauskohteita Reisjärveltä. Sarjaan mukaan pääseviä kohteita ei ole vielä ilmoitettu, mutta kuvaukset on tarkoitus pitää vuonna 2018. Sarja tullaan näkemään tv:ssä Ylellä vuonna 2019. (Kuvaukset ovat osa laajaa FRESHABIT LIFE IP -hanketta.)
7. Seuraava kokous esitettiin pidettäväksi Alavieskassa alkusyksyllä.
8. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo. 15:32.

Muistion laati 30.3. 2017

Laura Liuska
Ylivieskan kaupunki
puh. 044 4294 235
laura.liuska@ylivieska.fi